

Integrationsstrategi och aktivitetsplan 2019

Dokumenttyp: Strategi	
Dokumentansvarig: VIVA Integration, Carina Lindberg	Beslutsdatum: 2019-02-25
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Diarienummer: KS-2018/00644

Sammanfattning

Integrationsstrategin är framtagen på uppdrag av kommunfullmäktige. Det är första gången som Umeå kommun har tagit fram en integrationsstrategi och strategin är tänkt att fungera som ett stöd till framförallt nämnder/verksamheter i arbetet med integration.

Strategin har i första hand ett tillväxtfokus och intentionen är att integrationsarbetet ska bli ett bidrag till Umeås fortsatta tillväxt.

Integrationsstrategin är ett grunddokument som ska gälla över tid medan intentionen är att aktivitetsplanen ska följas upp och revideras årligen.

Strategin belyser följande områden:

- Integration; en resurs för Umeås tillväxt
- Arbete, utbildning och försörjning
- Boende, offentlig och kommersiell service samt trygghet
- Fritid, kultur och nöjen

Innehållsförteckning

Integrationsstrategi och aktivitetsplan 2019.....	1
Sammanfattning	2
Innehållsförteckning	3
Bakgrund och inledning	4
Mål	4
Målgrupp	4
Integration; en resurs för Umeås tillväxt.....	5
Arbete, utbildning och försörjning	6
Spårmodellen	6
Samverkan med arbetsgivarna	7
Vuxenutbildning	7
Egenförsörjning	7
Boende, offentlig och kommersiell service samt trygghet.....	7
Andrahandsuthyrning	7
Förskola och skola	7
Gymnasieskolan	8
Folkhälsa	8
Umeå – den hållbara kommunen	8
Koordinering av civilsamhället	8
Fritid, kultur och nöjen	8
Intern samverkan	8
Aktivitetsplan för integration	8
Bilagor	9

Bakgrund och inledning

Fram till och med 2015 hade Umeå kommun en förhållandevis liten mottagning av flyktingar. Verksamheten var småskalig och hade ingen stark förankring på strategisk nivå. Den situation som sedan utvecklades under hösten 2015 med stora volymer nyanlända, föranledde många förändringar och Umeå fick pröva sin organisation i krisberedskap. Det gjorde att ett uppdrag kring integration formulerades i kommunstyrelsen och skickades via tillväxtdirektören till Viva kompetenscentrums verksamhetschef för genomförande (se bilaga 1). I uppdraget ingår bland annat att formulera en integrationsstrategi för Umeå kommun och utgå från hur verksamheterna tillsammans i kommunorganisationen kan verka för att nyanlända får en snabb etablering och del i samhällslivet.

I mars 2016 kom den nya Bosättningslagen som ställde nya krav på kommunerna. Särskilt två delar i den lagen innebar förändrade förutsättningar för Umeå. Först lagens främsta syfte att jämna ut Sveriges mottagande mellan kommunerna. Fram till lagens tillkomst hade ett fåtal kommuner fått hantera huvudparten av flyktingmottagningen medan kommuner som till exempel Umeå tagit en mindre del i det arbetet. Därmed fick Umeå en dramatisk volymförändring att hantera, kommunen gick från en mottagning på cirka 30 personer 2015 till 315 personer 2016. Den andra delen var de förändrade kriterierna för fördelning mellan kommunerna. Länsstyrelserna, som svarar för fördelningen mellan kommunerna, fick i uppdrag att fördela flest personer till de kommuner som var del av en stark arbetsmarknad. Tidigare inriktning var att de kommuner med flest lediga bostäder fick flesta flyktingar, något som ofta sammanfaller med svag arbetsmarknad och sämre förutsättningar för integration.

Bosättningslagen gjorde att 2016 och 2017 fick kommunen i alla delar fokusera på att bygga nya processer och mobilisera resurser för att hantera de nya förutsättningarna. Först under slutet av 2017 fanns utrymme att börja formulera sig kring den strategi som efterfrågats i uppdraget från kommunstyrelsen.

Mål

Strategin har i första hand ett tillväxtfokus och intentionen är att integrationsarbetet ska bli ett bidrag till Umeås fortsatta tillväxt. Strategins vision är: "Det goda mottagandet som ger förutsättningar för etablering i Umeå". Strategin är kommunövergripande och där kommunens verksamheter tillsammans med övriga samhällsaktörer ska bidra till att:

- Umeå kommuns vision om 200 000 invånare år 2050 uppnås.
- integrationsarbetet ska skapa goda förutsättningar för alla människor oavsett kön att forma samhället såväl som sina egna liv.
- bidra till en integrationsprocess som är socialt hållbar och ger goda förutsättningar för individer att leva ett självständigt liv.

Integrationsstrategin är ett dokument som ska vara levande, aktualitetsprövas och revideras vid behov i likhet med kommunens övriga övergripande dokument, medan aktivitetsplanen är periodsatt till 2019 och kommer årligen att justeras.

Målgrupp

Den målgrupp som omfattas av strategin är:

Då vi betraktar integration som en ömsesidig process omfattar denna integrationsstrategi samtliga medlemmar i kommunen och samtliga verksamheter. Integration innebär att alla inblandade parter är medskapande i en öppen och inkluderande kultur såväl i Umeå kommuns egna verksamheter som i det omgivande samhället. Integration är allas ansvar.

Denna strategi omfattar dock aktiviteter som berör två grupper i huvudsak, och det finns skäl att beskriva dessa mer ingående: Nyanlända och människor med utomnordisk språkbakgrund.

Nyanlända vilket avser en person som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrade, utan begränsning till ålder. Nyanländ är en person som har mottagits inom ramen för kommunens flyktingmottagning och ingår i etableringslagen/förordningen. Samtliga har någon form av uppehållstillstånd när de bosätter sig i kommunen. Under 24 månaderna från att personen fått uppehållstillstånd räknas den som nyanländ.

Människor med utomnordisk språkbakgrund är en grupp med mycket olika förutsättningar. Vissa är här och studerar, andra har tidigare flytt från sitt hemland och ytterligare andra har arbetskraftsinvandrat. Dock tenderar denna grupp att ha sämre socioekonomiska förutsättningar än genomsnittsinvånaren, och utöver det (och i många fall samverkande med det) förekommer strukturell diskriminering mot gruppen. Detta är skäl nog för att särskilt arbeta med den här gruppen. Det är också en förutsättning för att vår lokala arbetsmarknad skall klara framtidens kompetensförsörjning. Den här gruppen människor följer ingen särskild lagstiftning som nyanlända gör.

Gemensamt för kommunens nämnder är att i olika planeringsprocesser beakta demografisammansättningen och planera för en åldrande befolkning.

Styrdokument och lagstiftning som ska beaktas i tillämpningen av är integrationsstrategin är bland annat:

- Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrade för bosättning
- Offentlighets- och sekretesslagen
- FN:s barnkonvention
- Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun
- Den europeiska CEMR-deklarationen
- Socialkonventionen

Ett antal utredningar och lagförslag som kan påverka verksamheten till stor del är framtagna och ligger klara för beslut, men detaljerna avgörs på vilken politisk inriktning Sverige får fram till nästa val.

Integration; en resurs för Umeås tillväxt

Ska Umeå nå sitt tillväxtnål på 200 000 invånare senast 2050 så är invandring en möjlighet som kan vara avgörande för att nå detta övergripande mål.

Denna strategi fokuserar på hur kommunen strategiskt ska arbeta för att integration tydligt ska bli något som bidrar till Umeås tillväxt. Den politiska nivån förmedlar att kommunen ska ha en mottagning som gör att nyanlända vill stanna i Umeå när man genomgått sin etableringsperiod. Den politiska viljan är att man som nyanländ ska bosätta sig i Umeå och bli en permanent invånare. Med den målsättningen kan man dra en parallell till etablerad kunskap kring vad som gör en plats attraktiv att bosätta sig på. När strategier sätts upp och insatser planeras kring integration så bör det ha koppling till vad som är avgörande när människor väljer plats för bosättning. En nyanländ kommer till Umeå genom en anvisning av Migrationsverket och personerna har sällan fått välja bostadsort själv. Under etableringstiden finns chans att visa upp Umeå som ett attraktivt alternativ så att man väljer att stanna här även efter etableringen. Därav denna koppling till forskning kring platsers attraktivitet. I en forskningsöversikt kring platsers attraktivitet från Tillväxtanalys (PM 2014:13) får man en bra förståelse för vad som driver attraktivitet. Det sammanfattas i modellen här nedan.

Modell för boendeattraktivitet

Källa: Tillväxtanalys PM nr 2014:13

Det finns ett beroendeförhållande mellan de tre nivåerna i pyramiden. En attraktiv plats är stark i alla delar av modellen. Det gäller att ha attraktiva besöksanledningar ur ett besöks- och turistperspektiv samt meningsfull fritidssysselsättning, men det är inte tillräckligt för att människor ska flytta till platsen. För att det ska ske måste även livsmiljön och arbetsmarknaden vara attraktiv.

Utifrån detta resonemang bör Umeå forma en integrationsstrategi som bearbetar alla tre nivåer i ovanstående modell. Lyckas Umeå hitta aktiviteter i modellens alla delar så ökar attraktiviteten och chansen för att människor ska välja att bosätta sig i kommunen även efter sin etableringsperiod ökar.

Arbete, utbildning och försörjning

Vägen ut på arbetsmarknaden ska vara bred och tydlig för målgruppen. Nu finns många insatser och nya projekt startar med jämna mellanrum så det finns resurser, men det som brister är samman-koppling och helhetssyn. Kommunen bör sträva efter att vara den sammanhållande aktören som använder sina resurser till att skapa processövergångar och samarbeten som gör vägen ut på arbetsmarknaden tydlig. En bärande princip är också att riktiga jobb alltid ska prioriteras liksom praktik på riktiga arbetsplatser eftersom statistik visar att det är den snabbaste vägen ut på arbets-marknaden. Nedan följer kompletterande insatser som samspekar till effekt:

Spårmodellen

Delegationen för Unga i Arbete (DUA) har fått ett utökat uppdrag kring nyanlända. Kommunerna har i samband med det fått i uppdrag att införa en "Spårmodell" och beskriva hur kommunerna tänker gå till väga. Här i Umeå sammanfaller detta mycket väl med en verksamhet som heter Yrkesspåret och bedrivs inom Viva (Sfi). Det nya uppdraget ger anledning till ett bredare angreppsätt och här arbetar Viva med att länka samman de olika arenor som finns inom Viva men också andra aktörer runt om. Det övergripande syftet är att förenkla och tydliggöra vägen ut på arbetsmarknaden för den nyanlände, optimera användandet av resurser och satsa på det som ger resultat i form av riktiga arbeten. Viva utformar olika branschspår, några finns sedan tidigare men det kopplas också på nya. Här ser verksamheten redan resultat och förväntar en uppåtgående kurva under kommande år. Det finns mätetal för att följa vilka åtgärder som ger önskade resultat och vilka som ska plockas bort. Med start under 2018 planeras följande:

Samverkan med arbetsgivarna

För att fler ska komma i arbete måste arbetsgivarna behöva och vilja anställa. För att förbättra kontakterna med näringslivet har en stödstruktur byggts upp i form av en företagsgrupp inom Viva.

Företagsgruppens uppdrag är bland annat:

- att öka Vivas kontaktnät med företags- och arbetsgivarkontakter och bygga på långsiktiga relationer.
- att öka Vivas kunskap om företag och arbetsgivare och arbetsgivares behov av kompetens och bidra till att öka företags och arbetsgivares kunskaper om den kompetens som finns tillgänglig.
- att genom ett professionellt arbetssätt öka matchningen mellan företag/arbetsgivare och målgrupp.

Vuxenutbildning

Nya regler från riksdag och regering sätter krav på utbildningsplikt även för lågutbildade vuxna samt ett tydligt krav på gymnasieutbildning för alla under 24 år. Detta skapar behov av att se över hur vuxenutbildningen ska möjliggöra detta. Verksamheten vill också använda vuxenutbildning som ett effektivt verktyg för att utbilda inom bristyrken och svara upp mot de kompetensbehov som finns på den lokala arbetsmarknaden.

Egenförsörjning

Ska det ökade mottagandet bli en framgång måste de nyanlända komma ut på arbetsmarknaden och bli egenförsörjande. Det finns olika exempel på hur det ska bli verklighet och vissa kommuner har genom modiga beslut skapat framgångsrika modeller. I Umeå kommun finns ett långvarigt och nära samarbete mellan Viva och socialtjänstens försörjningsverksamhet. Arbetet har intensifierats till exempel genom plattformen Vuxentorget där socialtjänsten, Viva, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan samverkar i syfte att nå snabb etablering på arbetsmarknaden och därmed egen försörjning.

Boende, offentlig och kommersiell service samt trygghet

Boende och trygg livsmiljö är lika viktigt som ett arbete när man bestämmer var man ska bo. Den delen måste fungera för hela familjen, både vuxna och barn. Mycket arbete internt har de senaste åren lagts på att skapa en långsiktig strategi för bostäder till målgruppen. Umeå har relativt andra kommuner i samma storlek en låg grad av segregation. Därmed inte sagt att utmaningar saknas.

Blandade upplåtelseformer och bostadstyper har stor påverkan på en bra integration. Fortsatt starkt fokus på boendefrågan kommer att behövas för att uppfylla strategins intentioner. Det är viktigt att boendefrågan för den här målgruppen är med i planeringsprocessen för stadens utveckling.

Andrahandsuthyrning

Den modell verksamheten arbetar utifrån idag där står Umeå kommun på förstahandskontraktet och hyr ut lägenheter till nyanlända genom en andrahandsuthyrning i två år. Detta innebär att Viva i praktiken tagit på sig ett stort ansvar som bostadsförmedling. Med det följer en stor ökning av administrativt och förvaltande arbete.

Förskola och skola

Det är långa kötider till förskolan men det kan också vara svårt att få plats i skolan enligt närhetsprincipen. Det är kännbart för alla när det är svårt att få förskoleplats men för gruppen nyanlända kan det i värsta fall innebära att man går miste om sin etablering. Läggs dessutom ett könsperspektiv på det så ser man att i de fall då detta hänt så är det främst kvinnor som har hamnat utanför etableringen. Sammantaget finns ett behov av att se över hur man kan förbättra förutsättningarna för förskola att ta emot de nyanländas barn.

Gymnasieskolan

Betydelsen av goda språkkunskaper har en stor del i ett lyckat integrationsarbete och inom ramen för gymnasieskolan finns ett antal olika Introduktionsprogram. Gruppen nyanlända startar sina studier på Språkintroduktion när dom kommer till gymnasiet. För många elever på Språkintroduktion är vägen till gymnasieexamen från nationellt program väldigt lång och det är inte möjligt att hinna fram innan man fyllt 20 år.

Gymnasieskolan kan då istället erbjuda plats på Yrkesintroduktion där målsättningen är att eleven ska bli anställningsbar. Idag har verksamheten 10 platser med inriktning mot vård och omsorg men har behov av att utöka antalet platser samt bredda utbudet mot fler branscher. Det planeras för ytterligare 40 platser fördelat inom fyra olika branscher. Det är behovet av kompetens som styr vilka branscher som läggs till. Planerad start för dessa utbildningar är hösten 2018.

Det viktigt att bevaka gymnasielagen hur den påverkar integrationsstrategin.

Folkhälsa

De ökade volymerna på mottagandet gör också att antalet personer med olika grad av ohälsa ökar. Därför behöver verksamheten anpassa och skapa lärmiljöer som gör inläring möjlig även om man lider av sjukdomar och stress, men också att Nyanlända får kunskaper som stödjer ett hälsosamt liv. Här behöver verksamheten arbeta med olika insatser och hälsofrågorna kommer också in i flera av redan nämnda områden.

Umeå – den hållbara kommunen

När den hållbara kommunen byggs är integration något som ska genomsyra arbetet inom alla kommunala verksamheter i syfte att motverka tendenser till segregation och se till att bostadsområden är platser som möjliggör integration och umgänge mellan alla grupper i samhället. Samverkan mellan verksamheter skapar goda förutsättningar att möjliggöra miljöer som passar olika intresseinriktningar och behov.

Koordinering av civilsamhället

Det finns många goda argument för att koppla civilsamhällets resurser till integrationsarbetet. Det behövs ett brett engagemang hos Umeåborna och för att möjliggöra det behöver det finnas en väg att kanalisera alla goda krafter som vill vara med på frivillig bas. Den IOP som tecknades med Röda Korset och Svenska Kyrkan under 2017 ger en bra grund för att fortsätta utveckla samverkan med civilsamhället.

Fritid, kultur och nöjen

Olika sätt att roa sig och ha meningsfull sysselsättning även på fritiden är en viktig del av integrationen i det svenska samhället. Det här är också en bra arena för att skapa möten mellan nyanlända och etablerade Umeåbor. Delaktighet i fritidssysselsättning är en viktig del i etableringen.

Intern samverkan

Redan idag pågår mycket arbete och aktiviteter riktat till nyanlända inom Kultur- och Fritidsverksamhet. Det finns ingen tydlig koppling till det som sker inom mottagningsverksamheten och det kommunövergripande integrationsuppdraget. Därför inleder verksamheten nu ett samarbete som syftar till att gemensamt ska se över hur verksamheterna bättre kan samordnas med inriktning mot det övergripande uppdraget.

Aktivitetsplan för integration

I bilagan 3 finns en sammanställning över aktiviteter som är planerade. Det är inte gjort exakta kostnadsberäkningar på varje aktivitet men den samlade bedömningen är att de aktiviteter som innebär nya kostnader ska rymmas inom ramen för de statsbidrag kommunen får för målgruppen.

Aktivitetsplanen kommer att följas upp och revideras årligen utifrån både aktiviteter och målvärden.

Bilagor

- Bilaga 1. Uppdragsbeskrivning
- Bilaga 2. Faktabaserad statistik inom området
- Bilaga 3. Aktivitetsplan

Kontaktperson

Carina Lindberg
enhetschef
Viva integration
carina.lindberg@umea.se
090-16 18 98
070-240 11 16

